

**Uppdrag att redovisa åtgärder
för att motverka felaktiga
utbetalningar av studiemedel
för utlandsstudier**

Rapport

Innehåll

1 Sammanfattning.....	3
2 Bakgrund.....	4
3 Åtgärder som CSN har vidtagit.....	4
3.1 Uppdrag.....	4
3.2 Åtgärder.....	5
4 Åtgärder som CSN planerar att vidta.....	9
4.1 Allmänt om de planerade åtgärderna.....	9
4.2 Nya metoder för att identifiera och kontrollera vissa riskgrupper.....	10
4.3 Åtgärder före beslut om studiemedel.....	10
4.4 Åtgärder efter beslut men innan utbetalning av studiemedel.....	12
4.5 Åtgärder efter utbetalning av studiemedel.....	14
4.6 Övriga åtgärder.....	15
4.7 Författningsändringar som kan krävas för att genomföra de föreslagna åtgärderna ..	16
5 Konsekvenser av utökade kontroller.....	17
5.1 Allmänt om konsekvenserna.....	17
5.2 Konsekvenser för de studerande.....	17
5.3 Konsekvenser för CSN.....	21
Bilaga 1: Resultat från undersökningen "Hjälp oss hitta regler som fungerar"	23

1 Sammanfattning

I syfte att skapa ett mer enhetligt och effektivt studiemedelssystem för utlandsstudier har regeringen i propositionen *Studiemedel i en globaliserad värld* (prop. 2012/13:152) föreslagit ändrade bestämmelser inom området. Bland annat föreslås en möjlighet till ett högre och mer flexibelt uttag av merkostnadslån. Riksdagen har beslutat om de ändrade bestämmelserna som träder ikraft den 1 juli 2015.

Regeringen har konstaterat att möjligheten till ett högre uttag av merkostnadslån för undervisningsavgifter förutsätter effektiva åtgärder för att minska risken för missbruk och brott. CSN har därför fått i uppdrag att förstärka och förbättra sitt arbete med att förhindra felaktiga utbetalningar av studiestöd när det gäller studiemedel för utlandsstudier.

CSN har under flera år bedrivit ett övergripande arbete för att motverka felaktiga utbetalningar inom studiestödssystemet. Myndigheten genomför riskanalyser som bland annat ligger till grund för myndighetens kontrollarbete. Arbetet har resulterat i att felaktiga utbetalningar har identifierats och återbetalats till staten i en större utsträckning än tidigare.

Utöver det arbete som CSN redan genomför, planerar myndigheten att vidta följande åtgärder för att förebygga felaktiga utbetalningar:

- Införa nya metoder för att identifiera och kontrollera vissa riskgrupper.
- Införa ökade verifieringsåtgärder med lärosäten som har höga undervisningsavgifter.
- Införa vissa specifika åtgärder för att förhindra mera uppenbara fall av brott mot systemet.
- Införa stickprovskontroller under studieperioden.

För att ytterligare minska risken för felaktiga utbetalningar anser CSN att även dessa åtgärder kommer att krävas:

- Krav på att ansökan om studiemedel för utlandsstudier ska ske med e-legitimation.
- Krav på att den studerande, i samband med ansökan, ska lämna ett skriftligt medgivande om att lärosätet får lämna ut uppgifter till CSN.
- Krav på att det utländska lärosätet verifierar uppgifter om antagning och undervisningsavgifter innan utbetalning av studiemedel verkställs.
- Specifik bestämmelse om återkrav av merkostnadslån.

De förslagna åtgärderna kommer att få viss påverkan på ansökningsprocessen. Majoriten av de utlandsstuderande ser dock inga större problem med detta.

"Ha alla bekräftelser och kommunikationer direkt med skolan. Mindre jobb för eleven och försäkrar att ni betalar ut pengarna till någon som behöver det." (citat från en utlandsstuderande).

Utökade kontroller för att verifiera de studerandes uppgifter kräver att CSN säkerställer väl fungerande kontaktvägar med de utländska lärosätena. Även själva kontrollåtgärderna kommer att kräva en ökad arbetsinsats.

För att minska risken för långa handläggningstider och sena utbetalningar behövs en god samverkan mellan de utlandsstuderande och CSN. Myndigheten måste skapa en förståelse hos de studerande om varför kontrollerna införs. I samarbetet mellan myndigheten och den studerande strävar båda parter efter att göra rätt från början.

2 Bakgrund

Regeringen har den 2 maj 2013 gett CSN i uppdrag att redovisa åtgärder för att motverka felaktiga utbetalningar av studiemedel för utlandsstudier med anledning av förslag i propositionen Studiemedel i en globaliserad värld^{1,2}

Enligt uppdraget ska CSN

- Redovisa vilka åtgärder som har vidtagits och som myndigheten planerar att vidta för att motverka felaktiga utbetalningar av studiemedel för utlandsstudier. Det gäller särskilt frågan om merkostnadslån för undervisningsavgifter.
- Belysa vilka åtgärder som kommer att krävas i syfte att säkerställa att utbetalningar av studiemedel för utlandsstudier som uppgår till minst två prisbasbelopp, endast betalas ut om antagningen till en utbildning kan anses styrkt, till exempel genom en bekräftelse från läroanstalten.
- Beskriva vilka konsekvenser utökade kontroller kan få för de studerande.
- Redovisa administrativa och ekonomiska konsekvenser.

3 Åtgärder som CSN har vidtagit

3.1 Uppdrag

3.1.1 Regleringsbrev

Regeringens målsättning är att utbetalningarna från de gemensamma välfärdssystemen ska betalas ut till rätt person, med rätt belopp och i tid. Sedan 2006 har de årliga regleringsbrev från CSN innehållit målet att CSN ska motverka bidragsbrott och säkerställa att utbetalningar från studiestödssystemet endast sker till den som är berättigad till stöd från systemet. CSN har även getts i uppdrag att årligen rapportera till regeringen vilka åtgärder som har vidtagits och planeras för att motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott.

3.1.2 FUT-delegationen

CSN har som en av flera myndigheter deltagit i Delegationen mot felaktiga utbetalningar (FUT-delegationen). I det myndighetens gemensamma uppdraget ingick att förebygga och förhindra felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Delegationen lämnade i sitt slutbetänkande³ under 2008 förslag på åtgärder för att minska såväl oavsiktliga som avsiktliga felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Åtgärderna kan främst kategoriseras inom riskhantering, kommunikation, kontroll och sanktion.

3.1.3 Myndighetssamverkan inom ramen för ESV:s samordningsuppdrag

Sedan 2009 har CSN även deltagit i ett samverkansuppdrag om utveckling av metoder för och redovisning av resultat av arbetet mot felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Samverkansuppdragets huvudsakliga syfte har varit att ta fram modeller och metoder för att få kunskap om systemövergripande risker, omfattningen av felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen och för att kunna mäta och följa upp myndigheternas arbete för att minska de felaktiga utbetalningarna ur systemen.

¹ Prop. 2012/13:152.

² U 2013/2921/SF.

³ SOU 2008:74, *Rätt och riktigt – Åtgärder mot felaktiga utbetalningar från välfärdssystem*.

Arbetet har årligen rapporterats i en gemensam skrivelse till regeringen. En sista slutrapport lämnades 2012.⁴

3.2 Åtgärder

3.2.1 CSN:s övergripande arbete för att motverka felaktiga utbetalningar

CSN har sedan 2007 bedrivit ett metodiskt arbete för att motverka felaktiga utbetalningar.

”Med felaktiga utbetalningar avses alla utbetalningar där för mycket eller för lite utbetalats. Felen kan vara orsakade av handläggare eller mottagare och vara avsiktliga eller oavsiktliga. Vidare avses utbetalningar som var rätt när beslutet togs men inte vid kontroll, till exempel kan utbetalningen vara rätt vid beslutet, utifrån givna förutsättningar, men vid kontroll i efterhand visar det sig att förutsättningarna har ändrats. En felaktig utbetalning uppstår även om förskottsutbetalning görs för att stämmas av mot verkligt utfall i efterhand och utfallet visar på annat belopp att utbetala.”⁵

Myndigheten har skaffat sig mer kunskaper om orsakerna till felaktiga utbetalningar och bidragsbrott samt vilka åtgärder som behövs för att motverka dem.

CSN genomför riskanalyser som beskriver och värderar de risker som finns för felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. De risker som identifieras ingår som en viktig del i CSN:s årliga verksamhetsplaner och riskhanteringen integreras därmed i ordinarie planerings- och beslutsprocesser. Under årens lopp har storleken på riskerna verifierats genom olika granskningar, kontroller och effektuppföljningar. Resultaten från granskningar, kontroller och effektuppföljningar har också varit en grund för prioriteringar av åtgärder.

CSN:s arbete för att motverka felaktiga utbetalningar har resulterat i att risken för felaktiga utbetalningar har minskat sedan 2007. CSN kan bland annat se en ökande trend hos de studerande att själva anmäla ändringar som leder till att beviljat belopp minskas. Detta är sannolikt ett resultat av CSN:s informationssatsningar och en ökad kännedom om myndighetens efterkontroller hos de studerande. Genom myndighetens utökade efterkontroller har felaktiga utbetalningar också identifierats och återbetalats till staten i en större utsträckning än tidigare. Under 2012 krävde myndigheten tillbaka 530 miljoner kronor i felaktigt utbetalda studiemedel. Det motsvarar 2,5 procent av det totala utbetalda beloppet av studiemedel. Under 2007 var motsvarande siffra 272 miljoner kronor, vilket motsvarar 1,5 procent av det totala utbetalda beloppet för studiemedel. Återkravsbeloppet har därmed ökat med 258 miljoner kronor under en femårsperiod, vilket motsvarar en genomsnittlig ökning med 65 miljoner kronor per år.

3.2.2 CSN:s kontrollstrategi

CSN:s kontrollstrategi beskriver hur myndigheten ska arbeta och vilka vägval som ska göras för att förhindra felaktiga utbetalningar.

Underlätta för kunden att göra rätt

CSN underlättar för kunderna att göra rätt genom att ha en hög kvalitet i vår information, service och våra beslut. Det gör vi också genom att förenkla våra regler, rutiner och arbetssätt. Med färre oavsiktliga fel minskar vi även behovet av kontroller.

⁴ ESV-nr 2012-6, *Gemensam skrivelse Samverkansuppdraget om utveckling av metoder för och redovisning av resultatet av arbetet mot felaktiga utbetalningar från välfärdsystemen.*

⁵ A.a. s. 18.

Rätt från början

CSN arbetar för att det blir rätt från början. De fel som ändå inträffar ska vi hitta och rätta till så tidigt som möjligt med hjälp av effektiva kontroller.

Rättsäkra och pålitliga kontroller

CSN har kontroller som är rättsäkra och pålitliga. De ska leda till att rätt belopp betalas ut till rätt person och att rätt belopp betalas tillbaka i rätt tid. Kontrollerna ska också motverka bidragsbrott.

Kostnadseffektiva kontroller med kundfokus

CSN:s kontroller ska vara kostnadseffektiva och ha kunden i fokus. Det innebär att de ska möjliggöra snabba utbetalningar och inbetalningar. Kontrollerna ska också bidra till en hög tilltro till studiestödssystemet och hemutrustningslånet hos våra kunder.

3.2.3 Samverkan med andra utbetalande myndigheter och övriga organisationer

CSN ingår i ett myndighetsgemensamt nätverk på central nivå tillsammans med bland annat Försäkringskassan, Skatteverket, Kronofogden, Pensionsmyndigheten, Arbetsförmedlingen, och Migrationsverket. Syftet med samverkansgruppen är att bistå varandra med erfarenheter och kunskaper om frågor som rör felaktiga utbetalningar och bidragsbrott.

3.2.4 Särskilt om motverkande av felaktiga utbetalningar av studiemedel för utlandsstudier

Kontroller

CSN har gjort riskanalyser både avseende studiemedel för studier i Sverige och studiemedel för utlandsstudier. I riskanalyserna har hanteringen av studiemedel för studier utomlands bedömts som särskilt riskfylld. Det totala beloppet vid en utbetalning för en termin kan vid utlandsstudier i vissa fall uppgå till närmare fyra prisbasbelopp.⁶ För att få en statistiskt säkerställd riskbild granskades, under 2008 och 2009, ett slumpmässigt urval om 300 ärenden, utifrån en population av totalt 25 000 utlandsstuderande. Resultaten från kontrollerna visade att omfattningen av felaktiga utbetalningar och bidragsbrott vid studier utomlands var lägre än vad som tidigare hade uppskattats. Risken för felaktiga utbetalningar på grund av de studerandes agerande var dessutom lägre än risken för interna fel. Kontrollerna gav därmed även viktig information om kvalitetsbrister i den interna ärendehantering.

Resultaten visade också att stickprovskontroller inte är en effektiv metod för att fånga felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. Däremot kan sådana kontroller vara viktiga utifrån andra aspekter. Kontrollerna kan till exempel ge en normförstärkande effekt, genom att de studerande vill samarbeta och göra rätt.

Riktade efterkontroller utifrån specifika urvalskriterier är mer träffsäkra och kostnadseffektiva. CSN har gjort sådana efterkontroller sedan 2008. Myndigheten strävar alltid efter att göra kontrollerna än mer effektiva och träffsäkra.

För att förebygga felaktiga utbetalningar genomför CSN systematiska och maskinella kontroller i ärendehantering av studiemedel. Uppgifterna i ansökan kontrolleras mot de uppgifter som CSN har i sina egna register. Innan beslut fattas görs kontroller av att de

⁶ Så kan vara fallet för en studerande som har merkostnadslån för undervisningsavgifter med maximalt belopp och som läser i ett land där man kan låna ett högt ordinarie studielånebelopp.

studerande uppfyller de kriterier som ställs för att få studiemedel, till exempel beloppskontroller, kontroll gentemot antal veckor med studiemedel som den sökande förbrukat, medborgarskap, åldersregler, obetalda avgifter, oreglerade återkrav och inkomstprövning.

Vid ärendeprovningen är CSN även beroende av de uppgifter som lämnas av de studerande. Beslut baseras bland annat på dokumentation om antagning, studietider, omfattning och studieresultat. Till skillnad från studiemedel för studier i Sverige, där uppgifter systematiskt lämnas av de svenska lärosätena, måste CSN inhämta motsvarande uppgifter från de studerande eller direkt från utbildningsanordnaren i utlandet. Att hämta uppgifter från lärosäten i utlandet är problematisk, eftersom de inte kan hämtas på ett systematiskt sätt och många gånger inte finns lättillgängliga.

För att studiemedel för studier utomlands ska kunna beviljas måste den studerande bland annat ha antagits till den utbildning som ansökan avser. När en studerande ansöker om studiemedel för studier utomlands måste därför den studerande bifoga antagningsbesked som visar vilken utbildning han eller hon har antagits till. Vid fortsatt beviljning av studiemedel prövas även tidigare studieresultat utifrån betygsdokument från det utländska lärosätet. Den första utbetalningen sker efter att den studerande har lämnat en studieförsäkran där han eller hon intygar att studierna kommer att påbörjas. Inför nästa studieperiod krävs dessutom att läroanstalten intygar att den studerande bedriver studier innan utbetalning sker.

De utländska lärosätena har, till skillnad från svenska lärosäten, inte någon skyldighet att lämna uppgifter om enskilda studerande eller att meddela avbrott eller andra avvikelser som rör studierna. När CSN gör studiekontroller i efterhand händer det därför att vissa lärosäten utomlands inte lämnar uppgifter om studier till CSN eller begär ersättning för att lämna uppgifter. Den studerande har däremot en skyldighet att meddela ändrade förhållanden till CSN oavsett om studierna bedrivs i Sverige eller utomlands. CSN saknar i allmänhet möjligheter att komma vidare i en utredning om misstänkta felaktiga utbetalningar i de fall där lärosätet vägrar att lämna ut uppgifter.

Sedan 2012 har CSN utökat sina kontroller av utlandsstudier. I kontrollerna fokuserar CSN på att hitta felaktiga utbetalningar utifrån misstänkta bidragsbrott. Sådana felaktiga utbetalningar identifieras genom utsökningar i CSN:s datalager utifrån myndighetens kunskaper om olika riskgrupper. För dessa kontroller använder CSN specifika urvalskriterier utifrån myndighetens kunskaper och erfarenheter om olika mönster som pekar på förhöjda risker för felaktiga utbetalningar. Kontrollerna under 2012 resulterade i att CSN återkrävde nio miljoner kronor från utlandsstuderande. CSN gör idag olika riktade kontroller av utlandsstuderande utifrån årliga kontrollplaner. De systematiska efterkontroller som görs av utlandsstuderande fångar endast upp felaktiga utbetalningar som redan har skett. Det finns därför behov av att, utöver de kontroller som görs idag, vidta fler åtgärder för att förebygga att felaktiga utbetalningar över huvud taget görs.

Brott mot studiestödssystemet

Brott mot studiestödssystemet genomförs dels av enskilda personer, dels i organiserad form med flera inblandade personer. Under 2010 upptäckte CSN till exempel grov organiserad brottslighet i cirka 90 ärenden som gällde studiemedel för studier i Australien och Storbritannien. Misstanke väcktes om att samma person fyllt i och undertecknat ansökan i samtliga fall. Genom att brottsförsöket upptäcktes redan innan ärendena hade beslutats förhindrades felaktiga utbetalningar om sammanlagt 17 miljoner kronor.

När det handlar om brott av enskilda personer är förfalskning av betyg eller antagningsbesked det vanligaste tillvägagångssättet. Det förekommer till exempel att studerande förfalskar sina studieresultat för att kunna beviljas nya studiemedel.

CSN har inte kunnat se någon koppling mellan brottsligheten och länder där man kan få studiemedel med höga belopp. Det är relativt vanligt att brott begås för att tillskansa sig belopp som är lägre än två prisbasbelopp.

Kontakter med utländska läroanstalter

Idag knyter CSN kontakter med lärosäten i utlandet vid behov, vilket oftast är när myndigheten behöver uppgifter från lärosätet för att utreda den studerandes rätt till studiemedel. CSN kontaktar då de kontaktpersoner som finns registrerade i myndighetens så kallade utbildningsregister, kontaktpersoner som återfinns via lärosätenas webbplatser eller personal som har skrivit under intyg som bifogas av den studerande. Kontakten sker oftast via e-post, men i vissa fall även via telefon. Myndigheten har även ett kontaktnät med vissa större organisationer som samarbetar med utvalda universitet och språkskolor över hela världen. Dessa så kallade språkreseförmedlare informerar CSN om en studerande inte har påbörjat sina studier eller avbrutit dem.

E-legitimation och bra information hjälper den studerande att göra rätt från början

Studerande som ansöker om studiemedel med e-legitimation får sitt beslut snabbare än de som skickar in ansökan på papper, eftersom det möjliggör en maskinell ärendehantering utan manuella inslag. Med e-legitimation är det även enklare och snabbare att anmäla ändringar till CSN. För de studerande som använder e-legitimation kan CSN även presentera vissa personliga uppgifter i ansökningsformuläret. Det blir därmed lättare för den studerande att göra rätt.

CSN strävar därför efter att så många som möjligt ska skicka in sin ansökan med e-legitimation och har under hösten 2013 genomfört en kampanj för att uppmuntra ett ökat användande. Under de fem kampanjveckorna skickade 80 procent av de utlandsstuderande in sin ansökan med e-legitimation. Det är en ökning med 28 procentenheter jämfört med motsvarande period 2012.

När felaktiga utbetalningar orsakas av de studerande är det ofta fråga om oavsiktliga fel som till stor del beror på okunskap. Bra information och bra service till de studerande är därför en viktig del för att förhindra felaktiga utbetalningar. För att ge de studerande förutsättningar att lämna rätt uppgifter till myndigheten har CSN därför förbättrat den information som lämnas. Information om att kontroller görs är också en åtgärd för att motverka felaktiga utbetalningar. CSN har därför informerat om kontroller och resultatet av dessa på csn.se samt via media.

4 Åtgärder som CSN planerar att vidta

4.1 Allmänt om de planerade åtgärderna

Idag betalas studiemedel vid utlandsstudier som huvudregel ut vid ett och samma tillfälle för studier upp till 26 veckor.⁷ Utbetalningen kan ske tidigast tre veckor före studiestödsperiodens början, efter det att den studerande har visat att han eller hon är antagen till och har intygat att han eller hon kommer att påbörja studierna.⁸ För att CSN ska betala ut ytterligare studiemedel för en efterföljande studieperiod, krävs det att den studerande visar att han eller hon har bedrivit studier under den föregående perioden.

Från och med den 1 juli 2015 ska studiemedel för utlandsstudier, precis som vid studier i Sverige, betalas ut månadsvis. De belopp som riskerar att betalas ut felaktigt i form av ordinarie studiemedel kommer därmed att minska. För att de studerande ska ha en reell möjlighet att studera utomlands förutsätter CSN dock att den första månadsutbetalningen av ordinarie studiemedel samt merkostnadslån för resor, försäkring och undervisningsavgift även fortsättningsvis måste kunna betalas ut upp till tre veckor före studiestart. För att minska risken för felaktiga utbetalningar av sådana studiemedel föreslår CSN att vissa kontrollåtgärder ska genomföras.

Redan idag krävs det att den studerande visar att han eller hon är antagen till studier, för att studiemedel ska kunna betalas ut. Felaktiga utbetalningar till följd av medvetet agerande från de sökande förutsätter därför antingen att de har förfalskat sina antagningsuppgifter alternativt har blivit antagna, men aldrig haft någon verklig avsikt att påbörja studierna. Att den sökande aldrig har haft en verklig avsikt att börja studera är svårt att bevisa. Det är därför svårt att återkräva felaktiga utbetalningar som beror på ett sådant agerande. De efterkontroller som CSN redan genomför är därmed inte en tillräcklig åtgärd för att motverka sådana felaktiga utbetalningar.

För att motverka felaktiga utbetalningar av studiemedel för utlandsstudier fokuserar förslagen i denna rapport därför framför allt på tidiga kontrollåtgärder, dvs. åtgärder före beslut och utbetalning av studiemedel. Det handlar bland annat om att införa ett krav på att ansökan ska ske med e-legitimation (se avsnitt 4.3.1) samt ett krav på att den studerande, i samband med ansökan, ska lämna ett skriftligt medgivande om att lärosätet får lämna ut uppgifter till CSN (se avsnitt 4.3.2). För att säkerställa att lämnade antagningsuppgifter är riktiga föreslår CSN även ökade verifieringsåtgärder vid utbetalningar av höga belopp (se avsnitt 4.4.1). Vissa specifika åtgärder föreslås även för att förhindra mera uppenbara fall av brott mot systemet (se avsnitt 4.4.2). Utöver dessa särskilda åtgärder avser CSN att införa nya metoder för att identifiera och kontrollera vissa riskgrupper (se avsnitt 4.2).

De föreslagna åtgärderna har föregåtts av en riskanalys som har visat att behovet av nya kontroller är störst just inför beslut och utbetalning. Att införa sådana åtgärder kan bli resurskrävande för de studerande, lärosätena och CSN. Utformningen av kontrollerna måste därför balanseras mot de studerandes möjligheter att bedriva studier, lärosätenas inställning till och möjligheter att lämna ut uppgifter till CSN samt myndighetens uppdrag att uppnå servicemål och krav på kvalitet och rättsäkerhet. Kontrollerna måste samtidigt vara så omfattande och effektiva att risken för felaktiga utbetalningar och brott minimeras.

⁷ 16 kap. 4 § Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:1) om beviljning av studiemedel.

⁸ 12 kap. 2 § och 16 kap. 5 § andra stycket samt 7 § CSNFS 2001:1.

För att minska risken för att de nya bestämmelserna om studiemedel för utlandsstudier leder till fler och större felaktiga utbetalningar, är det angeläget att de föreslagna åtgärderna finns på plats vid ikraftträdandet den 1 juli 2015.

4.2 Nya metoder för att identifiera och kontrollera vissa riskgrupper

CSN kommer att utveckla och använda metoder för att systematiskt förhindra de avsiktliga fel och den organiserade brottslighet som studiestödssystemet utsätts för. Myndigheten kommer bland annat att undersöka möjligheten för att använda sig av så kallad data mining. Data mining är ett verktyg för att identifiera riskgrupper såväl före som efter utbetalning och används till exempel av bank-, finans- och försäkringsbranschen för att upptäcka bedrägerier. Med hjälp av data mining utforskas stora mängder data för att hitta samband och mönster som kan användas som urvalsmetod vid exempelvis kontrollarbete.

Skatteverket har lång erfarenhet av att använda data mining för att säkra att enskilda och företag betalar rätt skatt. Med hjälp av så kallade scorecards sätts värden på olika riskindikatorer för att få fram riskabla beteenden hos skattebetalarna. För att bedöma risker används förutsägandemodeller, vilka utvecklas genom bland annat statistisk analys av historisk data, till exempel utfallet av genomförda kontroller. Genom analys identifierar Skatteverket bland annat deklARATIONER som innehåller oriktiga uppgifter och företag, vars skatteskulder riskerar att växa.

Även Försäkringskassan har utvecklat så kallade smarta kontroller, som bygger på träffsäkra urvalsprofiler. Myndigheten väger samman indikatorer utifrån elektroniskt lagrad information, som finns tillgänglig i de interna systemen. Genom att analysera utfallet av de slumpmässiga kontroller som genomförts de senaste åren kan myndigheten använda data mining-metodik för att utveckla urvalsprofiler som skiljer hög risk från låg risk.

CSN kommer att kontakta de myndigheter och organisationer som har erfarenheter av att utveckla och använda metoder för att systematiskt förhindra avsiktliga fel och organiserad brottslighet. Med stöd av deras erfarenheter avser CSN att vidareutveckla sina metoder för att identifiera och kontrollera vissa riskgrupper. Kontrollerna av riskgrupper kommer att ske både före och efter beslut och utbetalning av studiemedel.

Enligt de erfarenheter som CSN redan har finns det olika exempel på kännetecken på personer som begår mer organiserade former av brott mot studiestödssystemet. I sådana fall kan det vara befogat att utreda ett ärende grundligare och till exempel kontrollera med lärosätet utomlands att lämnade uppgifter är riktiga innan beslut fattas (se avsnitt 4.4.2).

4.3 Åtgärder före beslut om studiemedel

4.3.1 Krav på e-legitimation vid ansökan om studiemedel för utlandsstudier

Regeringens mål med e-förvaltningen

Under 2011 tog regeringen fram en digital agenda med målet att Sverige ska bli bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. Ett beslut fattades om en strategi för en digitalt samverkande statsförvaltning. Strategin handlar om att skapa en enkel, öppen och effektiv statsförvaltning. Statsförvaltningens digitala tjänster, till exempel e-tjänster, ska bidra till att förenkla vardagen för privatpersoner, företag och andra organisationer genom att utformas efter användarnas olika och skiftande behov. Tjänsterna ska vara enkla och säkra att använda samt lätta att hitta.

E-legitimation för att säkra identiteten

E-legitimation utfärdas av Telia och banker⁹ till personer som har svenskt personnummer.¹⁰ E-legitimationen kan sparas lokalt i datorn eller fysiskt på ett kort. Innan en e-legitimation utfärdas kontrolleras personens identitet och personnummer.¹¹

För att på ett bättre sätt säkra identiteten hos den som ansöker om studiemedel för utlandsstudier, bör det införas ett krav på att alla som kan få e-legitimation, också måste underteckna en ansökan om studiemedel med e-legitimation. Vad som bör gälla för den grupp studerande som inte har rätt till e-legitimation, till exempel studerande som saknar svenskt personnummer, måste dock utredas närmare.

Ett krav på undertecknande med e-legitimation kan komma att kräva ändringar i studiestödsförordningen (2000:655) (se avsnitt 4.7).

4.3.2 Krav på skriftligt medgivande om att det utländska lärosätet får lämna ut uppgifter till CSN

Krav på den studerande att lämna skriftligt medgivande

För att säkerställa att den studerande verkligen är antagen till den utbildning som han eller hon har sökt studiemedel för föreslår CSN att bland annat antagningsuppgifterna i vissa fall ska kontrolleras direkt med det aktuella lärosätet (se avsnitt 4.4.1). Under studieperioden behöver CSN även få uppgifter om att studierna påbörjats och fortgår samt att den studerande uppnår de studieresultat som krävs (se avsnitt 4.5.1). CSN är beroende av att det utländska lärosätet lämnar ut sådana uppgifter till myndigheten för att kunna genomföra kontrollerna.

För att underlätta de utökade kontrollerna och minimera riskerna för fördröjd handläggning föreslår CSN att det införs ett krav på att alla som söker studiemedel för utlandsstudier måste skriva under ett särskilt skriftligt medgivande om att lärosätet får lämna ut uppgifter om den studerandes studier, studieresultat och undervisningsavgifter till CSN. Ett sådant medgivande ska vara en förutsättning för att ansökan om studiemedel för utlandsstudier ska kunna beviljas.

Ett sådant krav kan även förväntas ha en viss preventiv effekt genom att det sänder en signal till dem som ansöker om studiemedel att CSN löpande verifierar uppgifterna med de utländska lärosätena.

Ett krav på medgivande kräver sannolikt ändringar i studiestödsförordningen (se avsnitt 4.7).

Bör kravet i stället ställas på den utländska läroanstalten?

CSN har övervägt att, i stället för att föreslå ett krav på samtycke från de studerande, föreslå att ansvaret för utlämnandet av uppgifterna läggs på de utländska lärosätena. Redan i utredningen om ett rättvisare och enklare studiemedelssystem för utlandsstudier i en globaliserad värld¹² lyfte CSN frågan om möjligheter att koppla ett krav på uppgiftslämnande

⁹ BankID ges ut av Danske Bank, Handelsbanken, Ikano Bank, Länsförsäkringar Bank, Nordea, SEB, SkandiaBanken, Sparbanken Syd, Sparbanken Öresund och Swedbank. Nordea har en egen e-legitimation.

¹⁰ För att få e-legitimation hos Telia måste man vara 18 år. Bankerna utfärdar även e-legitimation till personer som är yngre än 18 år. Telia kräver även att man är folkbokförd i Sverige.

¹¹ Hos vissa banker krävs ett personligt besök på bankkontoret där personen får legitimera sig med godkänd identitetshandling, medan man hos andra kan logga in på sin Internetbank och beställa sitt BankID direkt. Den som har ett id-kort från Skatteverket har Telia e-legitimation inkluderat på samma kort.

¹² U 2009:08.

till kraven på när studier vid ett utländskt lärosäte ska ge rätt till svenska studiemedel.¹³ Vid flera utländska lärosäten hindrar dock nationell lagstiftning eller interna riktlinjer att uppgifter lämnas ut utan den studerandes samtycke. En sådan ordning riskerar alltså att medföra att studier vid flera utländska lärosäten inte skulle ge rätt till svenska studiemedel. CSN bedömer därför att det skulle vara olämpligt att ställa krav på uppgiftslämnande från ett lärosäte för att en utbildning där ska kunna ge rätt till studiemedel.

4.4 Åtgärder efter beslut men innan utbetalning av studiemedel

4.4.1 Verifiering från lärosätet innan utbetalning av höga belopp

Lärosätet - den enda säkra källan

Den enda säkra källan till att lämnade antagningsuppgifter är riktiga är, som ovan nämnts, det utländska lärosätet.¹⁴ Den enda åtgärd som kan säkerställa att den studerande verkligen är antagen till den utbildning som han eller hon har sökt studiemedel för är därför att kontrollera antagningsuppgifterna direkt med det aktuella lärosätet.

CSN bör därför kontrollera att den studerande är antagen till den utbildning som han eller hon ansökt om studiemedel för genom att begära ut intyg om antagning eller studieresultat direkt från lärosätet. Målsättningen bör vara att sådan kontroll ska göras innan en enskild utbetalning som överstiger två prisbasbelopp, vilket är den beloppsgräns som regeringen särskilt uppställt (se avsnitt 2), kan verkställas. En så stor utbetalning kommer i många fall delvis att bestå av merkostnadslån för undervisningsavgifter. CSN bör i de fallen även verifiera storleken på den studerandes undervisningsavgift samt förfallodag för betalning med läroanstalten. Om förfallodagen har passerats bör CSN kontrollera om lärosätet kan bekräfta att betalning har skett. Om betalning inte har skett, bör CSN kontrollera vad den uteblivna betalningen innebär för den studerandes rätt till utbildningsplatsen hos lärosätet.

Det ligger i den studerandes intresse och ansvar att se till att lärosätet lämnar ut uppgifter om antagning, undervisningsavgift och förfallodag. För det fall att verifiering inte kommer in till CSN, trots att myndigheten efterfrågat sådan, kommer utbetalning av studiemedel inte att verkställas.

CSN bedömer att de föreslagna kontrollerna kan komma att kräva en ny bevisregel i någon av studiestödsförfattningarna (se avsnitt 4.7).

Antal utländska lärosäten och svenska studeranden

Idag finns de cirka 34 000 studerande som har studiemedel från Sverige vid cirka 4 000 lärosäten utomlands. CSN:s kartläggning visar att enskilda utbetalningar om minst två prisbasbelopp kommer att kunna bli aktuella vid omkring 600 lärosäten. Vid dessa lärosäten finns det omkring 3 900 studenter som har svenskt studiemedel.

¹³ En tanke var att det skulle vara möjligt att föreskriva att lärosäten som inte lämnar vissa uppgifter till CSN, inte ska bedömas ha godtagbar standard enligt 3 kap. 23 § studiestödsförordningen (2000:655). Utredningen berörde inte frågan i sitt slutbetänkande. CSN har därefter diskuterat möjligheten med Universitets- och högskolerådet (UHR). Diskussionen fördes i samband med att den senare myndigheten arbetade fram nya föreskrifter om bedömning av godtagbar standard på eftergymnasial nivå utanför Norden. Varken CSN eller UHR har agerat vidare i frågan.

¹⁴ Det utländska lärosätet kan dock även utgöra en felkälla. En sökande med brottsliga avsikter kan till exempel agera i samarbete med representanter för det utländska lärosätet som, mot ersättning, lämnar felaktig information till CSN.

	A	B	C	D
	Alla lärosäten	Utbetalningar minst två prisbasbelopp (pbb)	Minst 20 studerande med studiemedel	Utbetalningar minst två pbb och minst 20 studerande med studiemedel
Antal skolor	4 000	600	359	50
Antal studerande¹⁵	34 194	3 900	21 060	2 040

Om urvalet begränsas till lärosäten där utbetalningar om minst två prisbasbelopp kan bli aktuella och där dessutom minst 20 studenter studerar med svenskt studiemedel återstår ett femtiotal lärosäten. Vid dessa lärosäten studerar cirka 2 040 studenter (sex procent av alla som studerar med studiemedel utomlands).¹⁶

Goda kontakter – en förutsättning för kontroll

För att ett system med direktkontroll ska fungera krävs att CSN bygger upp en god samverkan med lärosätena och säkerställer att kontakterna fungerar. Det är viktigt att skapa en förståelse för vilka uppgifter CSN behöver få från lärosätena och varför. Det handlar i huvudsak om att komma i kontakt med rätt personer, oftast de som är ansvariga för antagningen av utländska studenter vid ett International Office eller motsvarande vid läroanstalten.

Lånekassen i Norge besöker årligen ett antal lärosäten utomlands för att bygga upp och vidmakthålla ett väl fungerande kontaktnät. Lärosäten med många norska studenter och lärosäten som Lånekassen har problem att få information från prioriteras. Lånekassens erfarenheter är att den personliga kontakten är mycket viktig och att nyttan med besöken uppväger de kostnader som resorna medför.

CSN måste, precis som Lånekassen, etablera en god kontakt med lärosäten innan myndigheten begär att lärosätena ska verifiera den studerandes uppgifter innan utbetalning kan ske. I annat fall är risken överhängande för att de studerande drabbas av försenade eller uteblivna utbetalningar av studiemedel. För att effektivisera detta arbete avser CSN att kontakta Lånekassen för att få till stånd ett samarbete mellan myndigheterna där goda kontaktvägar byggs upp med lärosäten som har studerande från både Sverige och Norge.

¹⁵ En person kan studera vid flera lärosäten.

¹⁶ Från den 1 juli 2015 kommer studiemedel för studier utomlands inte längre att utgå med landsspecifika belopp. Oavsett var studierna bedrivs kommer ordinarie studiemedel att utgå med samma belopp som vid studier i Sverige. Detta skulle eventuellt kunna leda till en förskjutning av antalet studerande från högkostnadsländer till länder med lägre kostnader. I den enkätstudie avseende utlandsstuderande som genomfördes i utredningen *Studiemedel för gränslös kunskap* (SOU 2011:26) framkom dock att studiemedlets storlek har marginell betydelse när studerande väljer studieland. Avgörande faktorer är i stället intresset av det aktuella studielandet (språk och kultur) samt själva utbildningen. CSN gör därför bedömningen att ett schabloniserat grundlänabelopp i sig inte kommer att påverka de studerandes val av studieland. Däremot kan ändrade bestämmelser om språkkurser komma att medföra att fler kommer att studera språkkurser i europeiska språk utanför EU/EES, i synnerhet engelska i exempelvis USA eller Australien.

När bör CSN kontrollera?

Att etablera goda kontakter med de utländska läroanstalterna kommer att ta tid. CSN avser därför, att i första hand prioritera en god samverkan med de lärosäten som har minst 20 studerande med svenskt studiemedel och som har så höga undervisningsavgifter att utbetalningarna kan uppgå till minst två prisbasbelopp.

CSN bedömer alltså att det inledningsvis bör vara tillräckligt att kräva verifikation från lärosätet inför utbetalning, i de ärenden som gäller de cirka 50 lärosäten som tillhör kategori D ovan. Sådan särskild kontroll bör bara bli aktuell om utbetalningen överstiger två prisbasbelopp. Om utbetalningen i ett sådant ärende är mindre än två prisbasbelopp bör ingen extra kontroll vara nödvändig.

En sådan avvägning medför att CSN till en början enbart behöver etablera en god kontakt med ett femtiotal lärosäten, men ändå kan rikta särskilda kontroller mot sex procent av alla utlandsstuderande. Samtidigt minimeras risken för att studerande ska drabbas av försenade eller uteblivna utbetalningar. Efterhand som myndigheten etablerar fungerande kontakter kan kontrollerna utökas till att omfatta fler lärosäten där enskilda utbetalningar kan uppgå till minst två prisbasbelopp. Målsättningen bör vara att kontrollera en så stor andel av alla utbetalningar, som uppgår till minst två prisbasbelopp, som möjligt. Lärosäten som har undervisningsavgifter som överstiger 100 000 kronor per termin bör prioriteras.

4.4.2 Ytterligare kontroller vid misstanke om brott

I dagsläget krävs endast att den studerande visar att han eller hon är antagen till studier och bekräftar sin avsikt att börja studera för att studiemedel ska betalas ut. CSN bedömer att det ibland kan finnas anledning att ställa högre krav innan en utbetalning sker. CSN avser därför att föreskriva om en möjlighet för myndigheten att hålla inne en utbetalning tills den studerande har visat att han eller hon faktiskt har påbörjat sina studier. Att hålla inne en utbetalning av studiemedel tills studierna faktiskt har påbörjats är en åtgärd som ofta kan inverka högst menligt på den studerandes möjligheter att studera utomlands. En sådan möjlighet bör därför användas sparsamt. CSN anser att åtgärden bara bör komma ifråga i de fall där CSN har en välgrundad anledning att misstänka brott mot studiestödssystemet. Så kan exempelvis vara fallet om den studerande tidigare har fått studiemedel utbetalda utan att påbörja sina studier. I sådana fall bör åtgärden vara möjlig trots att det belopp som ska betalas ut är mindre än två prisbasbelopp och även om antagningsavgifterna faktiskt har bekräftats av läroanstalten.

CSN avser att se över sina föreskrifter för att möjliggöra en sådan ordning.

4.5 Åtgärder efter utbetalning av studiemedel

4.5.1 Stickprovskontroller under studieperioden

Efter att den första utbetalningen har skett och studiestödsperioden har påbörjats kommer CSN att genomföra kontroller för att verifiera att de studerande verkligen genomför de studier som de har beviljats studiemedel för.

Sådana kontroller kan riktas mot ett urval av samtliga sökande via stickprovskontroller samt mot identifierade riskgrupper utifrån riskprofiler (se avsnitt 4.2). Genom sådana kontroller kan kommande utbetalningar stoppas. Därmed motverkas framtida felaktiga utbetalningar. Genom metoden kommer CSN även att kunna identifiera brister i ansökningsförfarandet samt upptäcka nya riskgrupper.

4.5.2 Kontroller efter studieperioden

Sedan studiestödsperioden passerats och samtliga utbetalningar har skett kan CSN bara motverka felaktiga utbetalningar genom att återkräva sådana belopp som i efterhand visar sig ha betalats ut på felaktiga grunder. Ett återkrav motverkar felaktiga utbetalningar på två sätt; dels återförs det felaktigt utbetalda beloppet till staten, dels har risken för återkrav sannolikt en viss preventiv effekt. CSN avser därför att fortsätta det arbete som myndigheten idag utför med riktade efterkontroller (se avsnitt 3.2.4).

CSN avser även att återkomma med ett förslag till utökade möjligheter att återkräva merkostnadslån som har betalats ut felaktigt (se avsnitt 4.7.4).

4.6 Övriga åtgärder

Interna rutiner

För att minska risken för interna fel kommer CSN att införa ”tvåmansbeslut” i ärenden där studerande har ansökt om höga belopp.

Elektronisk signering

På längre sikt avser CSN även att utreda om ansökan om studiemedel kan förändras rent tekniskt, till exempel genom att utnyttja så kallad elektronisk signering för underskrift. Den studerande skulle då kunna skriva sin namnteckning via ett elektroniskt hjälpmedel, till exempel på en surfplatta. Genom elektronisk signering skulle även skuldsäkringen av studielån sannolikt förbättras.

Projektet ”Intyget som dörröppnare till välfärdssystemet”

CSN deltar i projektet Intyget som dörröppnare till välfärdssystemen. Projektet initierades 2013 av Brottsförebyggande rådet, BRÅ. Målgruppen för projektet är rättsväsendets myndigheter och kontrollmyndigheterna. I projektet deltar bland annat Försäkringskassan, Skatteverket, Migrationsverket, Arbetsförmedlingen, Inspektionen för socialförsäkringen, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen Högskoleverket och Uppsala universitet.

Det övergripande syftet med projektet är att undersöka olika intygs betydelse för brott mot välfärdssystemet. Ett falskt eller oriktigt intyg öppnar dörrarna till välfärden. Genom att projektet fokuserar på det gemensamma – intyget – i stället för som brukligt, ett individuellt regelverk isolerat från helheten, är ambitionen att brottsförebyggande åtgärder på ett mer generellt plan ska kunna utvecklas. Förutsättningar skapas för att förstå hur ett intyg i ett system har betydelse för andra regelverk. Projektet ska beskriva, eller ta fram en karta över, hur systemen i denna bemärkelse hänger ihop. Därigenom ges möjligheter att strategiskt arbeta mer förebyggande. Exempelvis kan en myndighet ha en ”grindvaktsfunktion” för andra myndigheter. Dessutom kan goda brottsförebyggande exempel spridas. Resultatet ska redovisas under 2014.

4.7 Författningsändringar som kan krävas för att genomföra de föreslagna åtgärderna

4.7.1 Krav på e-legitimation vid ansökan om studiemedel för utlandsstudier

CSN anser att det bör införas ett krav på att studerande som kan få e-legitimation också ska skriva under sin ansökan om studiemedel för utlandsstudier elektroniskt (se avsnitt 4.3.1). Det är viss mån oklart om 3 kap. 36 och 36 a §§ studiestödsförordningen bemyndigar CSN att på egen hand besluta om ett sådant krav. Vad som bör gälla för den grupp studerande som inte har rätt till e-legitimation, till exempel studerande som saknar svenskt personnummer, måste dessutom utredas närmare.

Ett krav på undertecknande med e-legitimation kan alltså komma att kräva ändringar i studiestödsförordningen. CSN avser att utreda denna fråga och hur ett krav skulle kunna utformas. För den händelse myndigheten inte har möjlighet att reglera frågan i sina föreskrifter, avser CSN att återkomma med ett författningsförslag.

4.7.2 Krav på skriftligt medgivande om att det utländska lärosätet får lämna ut uppgifter om studierna till CSN

De kontrollåtgärder som CSN anser bör vidtas inför en första utbetalning (se avsnitt 4.4.1) bygger till stor del på att uppgifter om den studerande ska verifieras av lärosätet. För att kunna genomföra åtgärderna kommer CSN alltså att vara beroende av att lärosätena lämnar ut uppgifter om de studerande. Enligt CSN:s erfarenhet förekommer det dock att vissa utländska lärosäten inte lämnar ut sådana uppgifter till CSN om inte den studerande har lämnat sitt samtycke till ett sådant utlämnande.

CSN föreslår därför att det ska krävas att den som ansöker om studiemedel för utlandsstudier, i samband med ansökan, ska lämna sitt samtycke till att lärosätet kan komma att lämna uppgifter om den studerande till CSN. En sådan bestämmelse skulle förslagsvis kunna införas i 3 kap. 36 § studiestödsförordningen.

4.7.3 Krav på verifiering innan utbetalning

CSN anser att det i vissa fall bör krävas att lärosätet verifierar uppgifter om antagning, undervisningsavgifter och förfallodag innan en utbetalning kan verkställas (se avsnitt 4.4.1). CSN bedömer att en sådan ordning troligtvis kräver ändringar i studiestödsförfattningarna.

Författningarna måste ge CSN möjlighet att hålla inne en utbetalning av den anledningen att det inte är visat att den studerande har en viss undervisningsavgift som ska betalas vid ett visst tillfälle. De måste dessutom ge CSN en möjlighet att hålla inne en utbetalning i de fall det utländska lärosätet av någon anledning inte har verifierat uppgifter om antagning, undervisningsavgift och förfallodag.

CSN avser att utreda frågan om hur en reglering skulle kunna utformas och återkomma med ett författningsförslag.

4.7.4 En ny återkravsbestämmelse för merkostnadslån

Merkostnadslån för reskostnader och undervisningsavgifter utgör ett särskilt problem i återkravshänseende. Det finns studerande som har fått en utbetalning innan studiestart och sedan aldrig påbörjar sina studier, eller som avbryter sina studier tidigt. I sådana fall finns det ofta möjligheter för den studerande att få tillbaka hela eller delar av de undervisningsavgifter och reskostnader som han eller hon har hunnit betala. Merkostnadslån för sådana kostnader kan idag bara återkrävas om CSN kan visa att den studerande har orsakat den felaktiga

utbetalningen eller borde ha insett att den var felaktig. CSN har ofta svårt att visa att så är fallet. Det är därmed i många fall möjligt för den studerande att få tillbaka inbetalt belopp från ett lärosäte eller en resebyrå och samtidigt behålla en utbetalning från CSN.

I syfte att förhindra missbruk anser CSN därför att möjligheterna att återkräva merkostnadslån bör utökas. Återkrav bör vara huvudregeln om den studerande inte kan visa att merkostnadslånet har använts i avsett syfte. En sådan bestämmelse skulle innebära en utökad återbetalningsskyldighet för de studerande. Bestämmelsen skulle till exempel medföra att merkostnadslån för undervisningsavgifter, som den studerande aldrig har betalat till lärosätet, ska betalas tillbaka till CSN omedelbart. En sådan bestämmelse skulle förslagsvis kunna införas i 5 kap. 1 § studiestödslagen.

CSN avser att utreda hur en sådan bestämmelse skulle kunna utformas och återkomma med ett författningsförslag. CSN vill understryka att utökade möjligheter att återkräva merkostnadslån endast i begränsad omfattning kommer att motverka sådana felaktiga utbetalningar som är resultatet av rent brottsliga beteenden. Detta eftersom ett återkrav i sådana fall mera sällan betalas tillbaka och sannolikt har en mindre avskräckande effekt än för andra sökande.

5 Konsekvenser av utökade kontroller

5.1 Allmänt om konsekvenserna

De kontroller som föreslås måste vara så omfattande och så effektiva att risken för missbruk minimeras. Höga belopp kräver utökade kontroller, vilket i sin tur kräver förändringar i värderingar och attityder hos såväl kunder, samarbetspartners som medarbetare. CSN behöver därför ta fram tydlig information till de studerande och lärosätena om vilka underlag myndigheten behöver och varför underlagen behövs. CSN behöver även informera om vilka förutsättningar som gäller för studiemedel för utlandsstudier.

Kontrollåtgärder för att förhindra felaktiga utbetalningar och brott kan bli resurskrävande för de studerande, för lärosätena och för CSN. Utformningen av kontroller måste därför balanseras mot de studerandes möjligheter att bedriva studier, lärosätenas inställning och möjligheter att lämna ut uppgifter till CSN samt myndighetens uppdrag att uppnå servicemål och krav på kvalitet och rättsäkerhet.

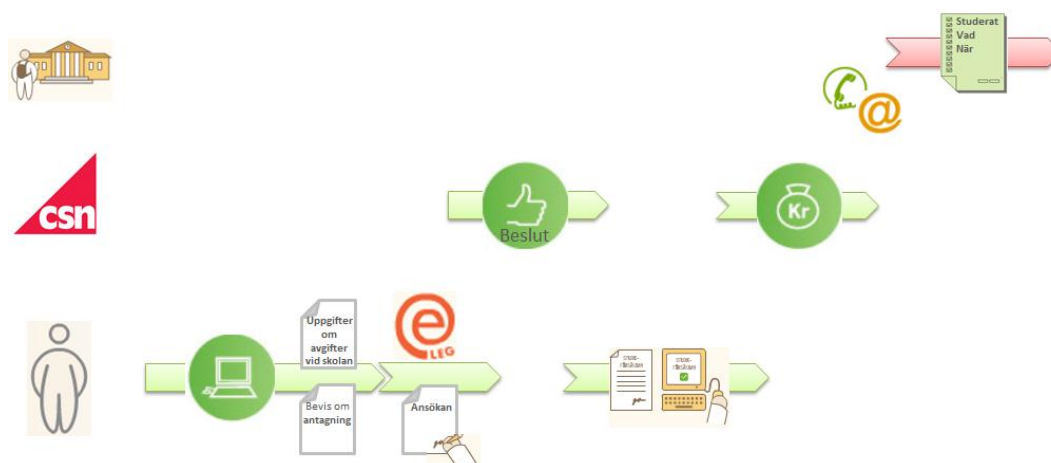
5.2 Konsekvenser för de studerande

Utökade kontroller kan innebära längre handläggningstider och senarelagda utbetalningar och därmed få en negativ påverkan på de studerandes möjligheter att bedriva studier.

5.2.1 Förslagets påverkan på ansökningsprocessen

CSN:s åtgärdsförslag kommer att påverka de studerande genom att extra kontroller införs i ansökningsprocessen. Följande bilder åskådliggör hur processen kommer att förändras.

Bild 1: Ansökningsprocessen idag

Rödmarkering = Kontrollåtgärd

Den studerande ansöker om studiemedel för utlandsstudier via www.csn.se. Ett antagningsbevis ska bifogas ansökan. Antagningsbeviset visar vilken utbildning den studerande har antagits till. Vid ansökan om merkostnadslån för undervisningsavgifter ska även uppgifter om förekomsten och storleken av undervisningsavgifterna bifogas. Utan antagningsuppgifter avslås ansökan om ordinarie studiemedel.¹⁷ Utan uppgifter om undervisningsavgift avslås ansökan om merkostnadslån.¹⁸

En ansökan måste vara egenhändigt undertecknad av den studerande.¹⁹ Det kan ske genom elektronisk signatur eller genom att den studerande skriver ut, skriver under och skickar in en pappersansökan till CSN. En ansökan som inte är undertecknad avvisas.

Efter kontroll av om den studerande uppfyller villkoren för rätt till studiemedel beslutar CSN om studiemedel för en viss utbildning, under en viss tid och med vissa belopp.

För utbetalning av studiemedel måste den studerande lämna in en så kallad studieförsäkran till CSN. En studieförsäkran kan lämnas tidigast sex veckor innan studiestart. En studieförsäkran innebär att den studerande, via www.csn.se eller genom att skriva under ett särskilt dokument i pappersform, intygar att han eller hon avser att studera vid den läroanstalt och utbildning, under den tid och i den omfattning som beslutet om studiemedel anger.²⁰

Efter att studieförsäkran har kommit in betalas studiemedel för en studieperiod (en termin) ut. Utbetalningen kan tidigast göras tre veckor före terminens början.²¹ För att CSN ska betala ut studiemedel för ytterligare studieperioder krävs det att den studerande skickar in uppgifter från skolan som visar att studier pågår. I vissa fall genomför CSN efterkontroller efter studieperiodens slut. CSN tar då kontakt med läroanstalten och kontrollerar vilka studier som den studerande bedrivit.

¹⁷ 12 kap. 2 § CSNFS 2001:1.

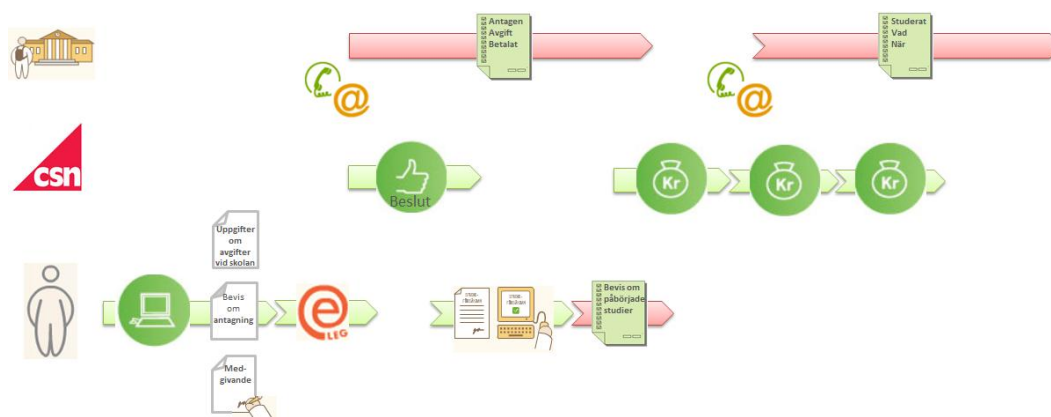
¹⁸ 8 kap. 16 § CSNFS 2001:1.

¹⁹ 3 kap. 36 § studiestödsförordningen.

²⁰ 16 kap. 6 § 1 och 8 § CSNFS 2001:1.

²¹ 16 kap. 5 § CSNFS 2001:1.

Bild 2: Ansökningsprocessen med föreslagna kontrollåtgärder

Rödmarkering = Kontrollåtgärd

Alla som ansöker om studiemedel för utlandsstudier måste till sin ansökan bifoga ett samtycke om att den utländska läroanstalten får lämna ut uppgifter om studierna till CSN. Utan samtycke avslås ansökan.

Alla studerande, som kan få e-legitimation, ska skriva under ansökan elektroniskt. En ansökan som inte är egenhändigt undertecknad kommer, precis som idag, att avvisas.

Efter kontroll av om den studerande uppfyller villkoren för rätt till studiemedel beslutar CSN om studiemedel för en viss utbildning, under en viss tid och med vissa belopp.

I vissa fall kommer CSN att kräva att uppgifter om antagning med mera verifieras av läroanstalten innan studiemedlen betalas ut. Verifieringsåtgärderna kan påbörjas redan när CSN börjar behandla ansökan. Om den studerande lämnar in sin ansökan i god tid före studiestart kommer studiemedel alltså ofta att kunna betalas ut i tid. Om läroanstalten inte verifierar uppgifterna betalas inga studiemedel ut.

Innan utbetalning sker måste den studerande även, precis som idag, lämna en studieförsäkrans.

Om CSN har välgrundad anledning att misstänka brott, kommer myndigheten att kräva att läroanstalten intygar att studier har påbörjats innan utbetalning sker.

CSN kommer även att genomföra stickprovskontroller under och efter studietiden. CSN tar då kontakt med läroanstalten och kontrollerar vilka studier han eller hon bedriver eller har bedrivit.

5.2.2 Resultat av enkätundersökning

För att undersöka de utlandsstuderandes syn på hur nya kontrollåtgärder kan komma att påverka deras förutsättningar att studera, har CSN gjort en enkätundersökning (se bilaga 1). Undersökningen riktade sig till studerande utomlands och innehöll fyra förslag på hur CSN bättre kan säkerställa att studiestödet enbart betalas ut till dem som har rätt till det. Enkäten skickades till 600 studerande vid någon av de 65 skolorna som har de högsta undervisningsavgifterna och 600 studerande vid övriga skolor. 1 av 3 besvarade enkäten.

Enkätundersökningen visade bland annat följande resultat:

- 8 av 10 utlandsstuderande tycker att det är viktigt att studiestöd enbart betalas ut till dem som har rätt till det. 1 av 6 tycker att det är ganska viktigt.
- 8 av 10 utlandsstuderande har e-legitimation. Av de som inte har e-legitimation tror 1 av 3 att det är krångligt. 1 av 6 anger att de inte vet hur man gör för att skaffa e-legitimation.
- 9 av 10 skulle inte ha några problem med att ge CSN rätt att hämta uppgifter om antagning och undervisningsavgift från skolan. De skulle inte heller ha några problem med att visa vad de har betalat i undervisningsavgift.
- 1 av 3 tror att skolan skulle lämna ut uppgifter om antagning och undervisningsavgifter inom en vecka till CSN, medan 2 av 3 tror att det skulle ta längre tid än en vecka. 1 av 10 tror att skolan inte alls skulle lämna ut sådana uppgifter.
- 8 av 10 tror att förslagen om att skolorna ska lämna ut uppgifter till CSN inte alls eller i ganska liten grad skulle påverka deras möjligheter att studera.

Inga direkta skillnader har visats mellan de två urvalsgrupperna, studerande vid skolor med de högsta respektive mindre höga undervisningsavgifter. Vad gäller tillgången till e-legitimation finns dock vissa skillnader:

- Något fler av dem som läser vid skolor med höga undervisningsavgifter har e-legitimation än övriga studerande.
- Ingen av dem som läser vid de skolorna har svarat att de inte känner till vad e-legitimation är, att de inte vill skaffa sådan eller att de har försökt men inte får skaffa e-legitimation. Av övriga studerande har 1 av 6 lämnat något av de svaren.

Undersökningen visar att förslagen om att hämta uppgifter direkt från skolorna borde gå att genomföra vid de flesta skolorna. Majoriteten av de studerande tillåter även att CSN hämtar uppgifter direkt från skolan. Andelen som inte vill tillåta detta skulle troligen vara lägre än den som redovisas här om det i frågan hade specificerats mer vad för sorts uppgifter det skulle röra sig om. Förslaget om att den studerande ska kunna uppvisa kvitto på att merkostnadslånet har använts i avsett syfte skulle medföra en ”extra arbetsuppgift” för den studerande. 9 av 10 svarar ändå att detta inte kommer att vara något problem för dem.

Slutligen kan det konstateras att en klar majoritet av de studerande tycker att det är viktigt att studiestödet enbart betalas ut till dem som har rätt till det. Denna inställning kan bidra till en ökad förståelse för eventuella nya regler för utbetalning av studiestöd bland de utlandsstuderande.

5.3 Konsekvenser för CSN

5.3.1 Utökad samverkan med lärosäten

Utökade kontroller för att verifiera de studerandes uppgifter kräver väl fungerande kontaktvägar med lärosätena i utlandet. CSN behöver säkerställa att dessa kontakter fungerar så bra som möjligt för att undvika att de studerande drabbas av försenade eller uteblivna utbetalningar av studiemedel.

Utökad samverkan kommer att innebära en större arbetsinsats för myndigheten jämfört med idag. För flertalet lärosäten kommer kontakter att kunna knytas via telefon eller e-brev. I vissa undantagsfall kan det eventuellt vara nödvändigt att besöka vissa lärosäten, mässor med mera för att knyta kontakter på plats.

Att skapa kontakter via telefon eller e-brev med 50 lärosäten skulle medföra en kostnad för CSN om cirka 100 000 kronor. Att skapa kontakterna med 600 lärosäten skulle kosta ungefär 850 000 kronor.

5.3.2 Kontroller

De föreslagna åtgärderna för att förhindra felaktiga utbetalningar kommer att innebära att myndigheten måste avsätta mer resurser till kontroller. Kontroll av exempelvis 2 000 personer per termin genom verifiering med lärosätet och ytterligare 3 000 genom övriga kontroller beräknas kosta 1 miljon kronor per år.

5.3.3 Värderingar och attityder

CSN:s enkätundersökning tyder på att det stora flertalet, 98 procent av de utlandsstuderande, har förståelse för utökade kontroller. 83 procent av de studerande tycker att det är viktigt att studiestödet enbart betalas ut till dem som har rätt till det och 15 procent tycker att det är ganska viktigt. Endast 2 procent anser att det inte är så viktigt eller inte viktigt alls. Det är viktigt att denna positiva attityd behålls bland de studerande.

För att minska risken för långa handläggningstider och sena utbetalningar behövs en god samverkan mellan de utlandsstuderande och CSN. Myndigheten måste skapa en förståelse hos de studerande om varför kontrollerna införs. Det är också viktigt att få de studerande att ansöka i god tid. I samarbetet mellan myndigheten och den studerande strävar båda parter efter att göra rätt från början.

5.3.4 Systemutveckling

Det kommer även att krävas utvecklingsresurser för att bygga upp kontrollsystem som ska identifiera och automatiskt generera de ärenden som ska kontrolleras i ärendehanteringssystemen innan och efter utbetalning.

5.3.5 Sammanfattning av konsekvenser

De föreslagna åtgärdernas effekter och konsekvenser sammanfattas i följande matris. CSN vill betona vikten av att följa upp effekterna av dessa åtgärder och om nödvändigt anpassa utformningen av kontroller i förhållande till resultatet.

Åtgärd	Effekt av åtgärd	Konsekvenser för studerande enligt enkätsvar	Konsekvenser för CSN	Konsekvenser om åtgärden inte införs
Krav på e-legitimation.	Säkra identitet för den som ansöker om studiemedel för utlandsstudier.	20 procent av de studerande saknar idag e-legitimation. 5 procent har försökt men inte fått e-legitimation.	Utreda vad som bör gälla för dem som inte kan få e-legitimation.	Ökad risk för falska ansökningar där s.k. målvakt eller omedveten tredje part används som sökande.
Skriftligt medgivande för informationsutbyte.	Underlättar och möjliggör informationsutbyte med lärosätena.	90 procent av de studerande ser inga problem med att ge CSN rätt att hämta uppgifter från lärosätet.	Anpassningar i ärendehanteringssystemet.	Utökade kontroller försvåras eller omöjliggörs.
Verifiering med lärosäte innan utbetalning vid alla utbetalningar som uppgår till minst två pbb. Åtgärden berör cirka 4 000 studerande per termin vid 600 lärosäten.	Förhindrar felaktiga utbetalningar för alla studerande som får utbetalningar med höga belopp.	5 procent av de studerande (motsvarande 200 av samtliga 4 000) anser att kontrollen skulle leda till att de inte skulle kunna studera utomlands. 19 procent (motsvarande 760 av samtliga 4 000) anser att deras möjligheter att studera skulle påverkas mycket eller ganska mycket.	Stor resursinsats för att säkra att lärosäten verifierar uppgifter och för att genomföra kontroller. Initialkostnaden för att etablera kontakter med lärosätena beräknas till 850 000 kronor. Kostnaden för kontroller beräknas till 1,2 miljoner kronor per år.	Förfalskade antagningsbevis och uppgifter om undervisningsavgifter kommer att kunna leda till felaktiga utbetalningar. Sådana felaktiga utbetalningar återbetalas sällan, även om de uppmärksammas senare i efterkontroller.
Verifiering med lärosäte innan utbetalning vid alla utbetalningar som uppgår till minst två pbb vid lärosäten med minst 20 studerande med svenskt studiemedel. Åtgärden berör cirka 2 000 studerande per termin vid 50 lärosäten.	Förhindrar felaktiga utbetalningar för hälften av de studerande som får utbetalningar med höga belopp.	5 procent av de studerande (motsvarande 100 av samtliga 2 000) anser att kontrollen skulle leda till att de inte skulle kunna studera utomlands. 19 procent (motsvarande 380 av samtliga 2 000) anser att deras möjligheter att studera skulle påverkas mycket eller ganska mycket.	Medelstor resursinsats för att säkra att lärosäten verifierar uppgifter och för att genomföra kontroller. Initialkostnaden för att etablera kontakter med lärosätena beräknas till 100 000 kronor. Kostnaden för kontroller beräknas till 550 000 kronor per år.	Förfalskade antagningsbevis och uppgifter om undervisningsavgifter kommer ofta att kunna leda till felaktiga utbetalningar. Sådana felaktiga utbetalningar återbetalas sällan, även om de uppmärksammas i senare efterkontroller.
Stickprovskontroller och riskgruppsbaserade kontroller under studieperioden. Åtgärden berör cirka 3 000 personer per år.	Förhindrar både större och mindre felaktiga utbetalningar under studieperioden och för kommande studieperiod.	Frågan ställdes inte i enkäten. Åtgärden bör inte ha någon negativ inverkan på möjligheterna att bedriva studier.	Medelstor resursinsats för att genomföra kontroller. Kostnaden beräknas till 450 000 kronor per år.	Risker för felaktiga utbetalningar om den studerande aldrig påbörjar eller avbryter sina studier utan att meddela CSN. Risken är dessutom relativt hög för personer ur riskgrupper.
Verifiering av att studierna påbörjats vid misstanke om brott.	Förhindrar både större och mindre felaktiga utbetalningar.	Frågan ställdes inte i enkäten. Åtgärden kan ha viss negativ inverkan på möjligheterna att bedriva studier.	Mindre resursinsats.	
Ny återkravsbestämmelse	Förhindrar felaktiga utbetalningar av merkostnadslån	90 procent av de studerande ser inga problem med att visa vilken undervisningsavgift som har betalats.	Viss resursinsats för att utreda om merkostnadslånet har använts i avsett syfte.	Det belopp som de studerande får behålla när studierna aldrig påbörjas eller avbryts kommer att öka. Minskad möjlighet för studerande att slutföra avgiftsbelagda studier, till följd av att låneramen har förbrukats.

Bilaga 1: Resultat från undersökningen ”Hjälp oss hitta regler som fungerar”

Undersökningen riktade sig till studerande utomlands och innehöll fyra förslag på hur CSN bättre kan säkerställa att studiestödet enbart betalas ut till dem som har rätt till det.

Undersökningen genomfördes via en webbaserad enkät. Insamlingsperioden var kort, från och med den 30 oktober till och med den 10 november 2013. Två påminnelser skickades ut.

Enkäten skickades ut till ett slumpmässigt urval av studerande utomlands. Urvalet stratifierades genom att enkäten skickades till 600 som studerade vid någon av de 65 med de högsta undervisningsavgifterna och 600 som studerade vid övriga skolor. Svar inkom från 354 av de tillfrågade, vilket ger en svarsfrekvens om knappa 30 procent (28 procent för studerande vid skolor med högre undervisningsavgifter och 31 procent för övriga).

Inledande frågor

Studiemedel bara till dem som har rätt till det?

Inledningsvis ställdes frågan om den studerande tycker att det är viktigt att studiestödet enbart betalas ut till de som har rätt till det.

Fråga: Tycker du det är viktigt att studiemedel enbart betalas ut till de som har rätt till det?	Skolor med lägre kostnad	Skolor med högre kostnad	Samtliga
Ja, det är mycket viktigt	83	84	83
Ja, det är ganska viktigt	15	14	15
Nej, det är inte så viktigt	1	3	1
Nej, det är inte viktigt alls	1	0	1

Via den första frågan ville CSN få en bild av hur de studerande ser på vikten av att studiestödet enbart betalas ut till dem som har rätt till det. Svaret på frågan kan tänkas påverka den studerandes syn på nya regler kring studiemedel för utlandsstudier. En klar majoritetsvarade ja på frågan.

E-legitimation?

CSN frågade även om de studerande har e-legitimation eller inte. 80 procent svarade att de har e-legitimation.

Fråga: Har du e-legitimation?	Skolor med lägre kostnad	Skolor med högre kostnad	Samtliga
Ja, det är mycket viktigt	80	84	80
Nej	20	16	20

Tillgång till e-legitimation ger fler möjligheter till tekniska lösningar för att se till att studiestödet enbart betalas ut till de som har rätt till det. Av denna anledning var det intressant att här ställa en fråga om tillgången till e-legitimation. Andelen som har e-legitimation är högre bland studerande vid de skolor som har högre undervisningsavgifter.

	Skolor med lägre kostnad	Skolor med högre kostnad	Samtliga
Fråga: Varför har du inte e-legitimation?			
Jag känner inte till vad e-legitimation är för något	5	0	5
Jag vet inte hur man gör för att skaffa en e-legitimation	15	23	16
Jag tycker/tror att det är krångligt att skaffa e-legitimation	30	38	32
Jag vill inte skaffa en e-legitimation	5	0	5
Jag har försökt men får inte skaffa en e-legitimation	5	0	5
Annan anledning	40	38	37

De som svarade att de inte har någon e-legitimation fick en följdfråga om varför de inte har en sådan legitimation. 32 procent uppger att orsaken till det är att de tycker/tror att det är krångligt att skaffa e-legitimation. Studerande vid skolor med högre undervisningsavgifter uppger denna orsak i högre grad än studerande vid övriga skolor. Studerande vid dessa skolor anger även i högre grad än andra att de inte vet hur man skaffar sig en e-legitimation. Observera att här har svarsalternativet ”Annan anledning” fått den högsta andelen av alla svarsalternativ. Vi vet dock inte vad som ingår i detta svarsalternativ.

Fyra förslag till kontrollåtgärder

I enkäten presenterade CSN även fyra förslag till kontrollåtgärder. De studerande kunde lämna svar på i vilken mån de trodde att CSN skulle kunna få uppgifter direkt från lärosätena, hur de ställer sig till förslagen samt hur de tror att förslaget skulle påverka deras möjligheter att studera.

Förslag 1

Precis som idag måste du skicka in ett antagningsbevis som visar att du är antagen till dina studier, när du ansöker om studiemedel. I vissa fall kommer CSN att kontrollera dessa uppgifter direkt med din skola. CSN betalar bara ut dina studiemedel om skolan säger att uppgifterna stämmer.

	Skolor med lägre kostnad	Skolor med högre kostnad	Samtliga
Fråga: Tror du att din skola skulle lämna ut uppgifter om din antagning direkt till CSN?			
Ja, skolan skulle lämna ut sådana uppgifter inom en vecka	29	32	29
Ja, skolan skulle lämna ut sådana uppgifter men det skulle ta längre tid än en vecka	61	57	61
Nej, skolan skulle inte lämna ut sådana uppgifter till CSN	9	11	9

Ungefär 10 procent säger att skolan inte skulle lämna ut uppgifter om den studerandes antagning. De studerande tror snarare att det skulle ta mer än en vecka än att det skulle ta mindre än en vecka, för CSN att få uppgifter om den studerandes antagning från skolan.

Fråga: Hur skulle förslaget påverka dina möjligheter att studera?	Skolor med lägre kostnad	Skolor med högre kostnad	Samtliga
Det skulle inte påverka mig alls	52	47	51
Det skulle påverka mig ganska lite	26	25	27
Det skulle påverka mig ganska mycket	8	11	9
Det skulle påverka mig mycket	7	8	7
Jag skulle inte kunna studera utomlands	6	8	6

En majoritet av de studerande svarar att förslaget inte skulle ha någon eller ganska liten påverkan på deras möjligheter att studera.

Den studerande hade även möjlighet att i fritext beskriva förslagets påverkan på just honom eller henne. Majoriteten av de fria kommentarerna handlar om negativ påverkan. Här följer några exempel:

"Jag studerar nu utomlands och jag tror att det kommer att ta väldigt lång tid för CSN att få dessa uppgifter direkt från skolan vilket i sådana fall skulle påverka mina studier. Därför tror jag att det kanske är bättre att CSN begär dessa uppgifter från skolan genom den studerande."

"Det skulle ta längre tid och det skulle bli lite krångligt för mig att be skolan att skicka uppgifterna direkt till er"

"Ett problem är att universiteten ofta är motsträviga till sådana här förslag då det betyder mer arbete för dem."

"USA är väldigt strängt och kontrollerat när det kommer till privat information och skulle därför inte lämna ut information till CSN om de blev kontaktade direkt."

Vissa tror dock att förslaget kan underlätta för dem:

"Det blir lite smidigare för mig om skolan kan skicka det direkt till er istället för via mig."

Förslag 2

När du vill ha lån för undervisningsavgifter måste du skicka in uppgifter som visar hur mycket just du ska betala och när avgiften måste vara betald. I vissa fall kommer CSN dessutom att kontrollera uppgifterna direkt med din skola. CSN ger dig bara lån om skolan säger att uppgifterna stämmer.

Fråga: Tror du att din skola skulle lämna ut uppgifter om dina undervisningsavgifter direkt till CSN?	Skolor med lägre kostnad	Skolor med högre kostnad	Samtliga
Ja, skolan skulle lämna ut sådana uppgifter inom en vecka	35	31	35
Ja, skolan skulle lämna ut sådana uppgifter men det skulle ta längre tid än en vecka	57	58	58
Nej, skolan skulle inte lämna ut sådana uppgifter till CSN	8	12	8

Majoriteten tror att skolan kommer att lämna ut uppgifter om den studerandes undervisningsavgifter. Av dem som tror att skolan inte kommer att lämna ut sådana uppgifter tros problemet vara större bland studerande vid skolor med högre undervisningsavgifter än vid övriga skolor.

Fråga: Hur skulle förslaget påverka dina möjligheter att studera?	Skolor med lägre kostnad	Skolor med högre kostnad	Samtliga
Det skulle inte påverka mig alls	51	53	51
Det skulle påverka mig ganska lite	24	23	24
Det skulle påverka mig ganska mycket	11	9	11
Det skulle påverka mig mycket	8	8	8
Jag skulle inte kunna studera utomlands	5	6	5

En majoritet av de studerande, svarar att förslaget inte skulle ha någon eller ganska liten påverkan på deras möjligheter att studera.

Det är inga direkta skillnader mellan de två urvalsgrupperna. Återigen handlar de fria kommentarerna i huvudsak om hur förslaget skulle påverka dem på ett negativt sätt. Här följer några exempel:

"Det skulle ta längre tid än vanligt, och skolorna här är redan väldigt upptagna och svåra att få tag på så att försöka få uppgifter om avgifter skulle fungera men jag tvekar på att de skulle lämna ut helt personlig information."

"Jag hade problem med min skola, då de inte ens ville skriva ut ett officiellt dokument om min avgift."

"Jag studerar i USA och på X:s största skola, och där är dom inte så villiga att lämna ut personuppgifter samt att det tar väldigt lång tid att få minsta lilla papper från skolan."

Även här fanns det dock några som trodde att förslaget skulle ha en positiv inverkan på deras situation som studerande utomlands:

"Det skulle möjligtvis korta ner tidsperioden och möjligtvis hjälpa att undvika förvirring och/eller missledande information."

Förslag 3

När du ansöker om studiemedel, måste du skriva under på att din skola får lämna ut uppgifter om dig till CSN. Om du inte lämnar ett sådant tillstånd, kan CSN inte ge dig studiemedel.

Fråga: Skulle det vara något problem för dig att ge CSN rätt att hämta uppgifter från din skola?	Skolor med lägre kostnad	Skolor med högre kostnad	Samtliga
Ja	10	8	10
Nej	90	92	90

Majoriteten, 90 procent, av de studerande ser inga problem med att ge CSN rätt att hämta uppgifter från skolorna. Andelen skulle antagligen varit ännu högre om det i frågan hade specificerats mer vilka sorts uppgifter det skulle röra sig om. Följande uttalanden är exempel på hur resterande 10 procent anser att det skulle kunna innebära problem:

"CSN har inget att göra mig personligen och har enligt mig inte rätt till något som det. CSN kunder ska få behålla sin integritet."

"Jag tror inte min skola skulle få ge ut personliga utgifter som inte är avsedda för mig."

”Även om jag ger CSN rätt att hämta uppgifter från min skola så påverkar inte det skolans sekretessregler. De skulle inte lämna ut information till utomstående ändå.”

”Det har inget med CSN att göra utan med lagar som gäller i det land man studerar. Skolan har ej rätt att lämna ut uppgifter om mig och mina studier oavsett vad jag signerar hos CSN eller ej. Det handlar om ”privacy laws” speciellt med institutioner från andra länder. Plus jag skulle ej vilja signera detta av integritetskäl. Man ska ej göra studiemedel eller lån knutet till att behöva gå med på dessa villkor.”

Förslag 4

När CSN har gett dig lån för undervisningsavgifter måste du i vissa fall också visa att du har betalat avgiften till skolan. Om du inte kan visa det, måste du omedelbart betala tillbaka lånet.

Fråga: Skulle det vara något problem för dig att visa vad du har betalt i undervisningsavgift?	Skolor med lägre kostnad	Skolor med högre kostnad	Samtliga
Ja	10	8	10
Nej	90	92	90

Majoriteten, 90 procent, av de studerande ser inga problem med att visa vad han eller hon har betalat i undervisningsavgift. De 10 procent som svarar att det skulle medföra problem säger i fritextsvaren att det medför en ”extra arbetsuppgift” för den studerande. Flera kommentarer visar att det heller inte står helt klart för de studerande vad som kan betraktas som ett giltigt kvitto.

”Jag får ingen direkt invoice att jag betalt, får ett Email av skolan. Skulle detta räcka i så fall?”

”Det kan vara svårt att få en bekräftelse i tid från skolan (pga att jag går i skola utomlands) på att betalningen har genomförts, ett kontoutdrag t ex är enkelt att ordna själv, men ibland kan språkbarriärer göra det mer komplicerat.”

De flesta kommentarerna rör emellertid det besvär detta medför för den studerande:

”Det ökar antalet steg i processen, och få kvitto/intyg från skolan på att pengarna är på kontot. Det hela skulle göra det längre och mer omständigt. När du börjar läsa (i synnerhet utomlands) så är det så mycket som sker ändå, så det sista man vill behöva lägga energi på är extra byråkratiskt arbete.”

”Jag måste då spara kvittona under tre år utomlands där man flyttar runt och kanske förlorar en del. Skolan har inte gett intyg på att jag betalt.”

Avslutande kommentarer

Avslutningsvis fick de studerande lämna andra synpunkter på förslagen samt egna förslag på hur CSN kan se till att studiestödet enbart betalas ut till dem som har rätt till det.

En del kommentarer rör studiestödets utformning, så som att stödet inte täcker den studerandes kostnader i det land de studerar:

”Att höja taket för hur mycket man får låna i merkostnadslån. Jag betalar nu 40 000 sek per termin för min utbildning och jag får mellan 18-22 000 per termin. Jag har haft sparpengar men om jag inte hade haft dom så hade jag inte kunnat ta den här utbildningen. Bra att veta är att jag studerar i utlandet.”

Andra rör de förslag som lyfts i undersökningen:

"Att begära kvitto låter enkelt. Mitt universitet ger mig alltid ett A4 kvitto som jag skulle kunna scanna och maila. Så länge allt kan göras elektroniskt så låter det bra. Det vore bra om CSN presenterade sig/etablerade kontakt med universitet som har många svenska studenter. Mitt universitet i Nya Zeeland till exempel har många svenska utbytesstudenter."

Andra rör studiestödets utbetalning, att den sker väl sent:

"Jag tycker också att CSN borde betala ut studiemedel tidigare än tre veckor innan skolterminen börjar. Många amerikanska skolor vill att internationella studenter ska betala hela skolavgiften inom en vecka efter registrering av klasser annars blir man borttagen från klasserna. Detta har varit en stress för många svenska studenter i USA. Hur ska vi kunna betala en skolavgift på ca \$8000 från egen ficka när vi inte har fått CSN studiemedel? Som tur är har många skolor accepterat detta och inte "droppa" en från klasserna, men det är en risk varje termin när man inte betalar inom en vecka."

"Ärligt talat så tycker jag inte att CSN's fokus borde ligga på att eventuellt sätta stopp för några enskilda individer som kanske fuskar till sig lite studiemedel. Istället borde fokus ligga på att förenkla och försnabba processen för oss övriga istället. Jag kan t.ex aldrig få pengar i tid från CSN för att betala studieavgiften till skolan. Min studieavgift skall vara betald ca en månad innan terminen börjar, men CSN vill se resultat från den pågående terminen innan de betalar ut mer studiestöd. Vilket uppenbarligen inte går, då det fortfarande är en månad kvar av terminen de vill se resultatet av. Detta resulterar i att jag alltid får ta ett kort privatlån på ca en månad för att betala studieavgiften, och sedan betala tillbaka det privata lånet med studiestödet från CSN när de pengarna väl kommer fram, vilket leder till en massa onödigt jobb, bekymmer och lånekostnader för min del. Ta hellre en noggrannare titt på hur ni kan underlätta för de studerande hellre än hur ni kan göra det knepigare för fuskare (speciellt då striktare regler ofta kan leda till onödigt besvär och problem för den mycket stora majoriteten som faktiskt söker studiestöd för studier.)"

Det lämnas även förslag på hur CSN kan säkra upp att utbetalningarna sker till dem som har rätt till det:

"Skapa en kontakt med ISS på skolan, som har hand om internationella studenter, de kan kanske hjälpa till med att få det CSN behöver och de studenter behöver för att få allt fixat och korrekt."

"Generellt så utöka kontakten med utländska universitet där många svenskar studerar kanske och sköt kontakten mer direkt."

"Gör kontroll av att kurser har avklarats under terminens gång, att man visar att man inte bara hoppade på en utbildning och sen slutar."

"Intyg, kommunikation med skolan osv. är ett måste, men för att fullt ut förbättra det hela måste ni förenkla processen och vara bättre på att kommunicera och ge svar. En förenklad process skulle innebära färre misstag från oss låntagares sida och en mer personlig kontakt skulle antagligen minska andelen illegitima lån."

"Jag tycker att eleven ska ha en kontaktperson på skolan som kan ta tag i csn och som csn kan få tag på. Om csn kan få tillgång till studentens skol-id så skulle man kunna göra en överenskommelse med skolan. Många svenska elever vill studera utomlands och csn är inte något nytt för skolor, i alla fall inte min."

"Jag tycker att ni ska ha bättre organisation/kommunikation med utländska skolor. Det skulle underlätta för oss studenter som läser utomlands, så att det inte blir några missförstånd och att vi kan korta ner tiden vi nu behöver vänta."

"Kontakta skolan slumpmässigt och fråga om personen fortfarande studerar."

”Ha alla bekräftelser och kommunikationer direkt med skolan. Mindre jobb för eleven och försäkrar att ni betalar ut pengarna till någon som behöver det. Betalningen av studiemedel behöver ske tidigare än 3-4 veckor innan terminen börjar, för kort tid.”

Sammanfattning

Sammanfattningsvis visar undersökningen att förslagen om att hämta uppgifter direkt från skolorna borde gå att genomföra vid de flesta skolorna. Majoriteten av de studerande skulle även samtycka till att CSN hämtar uppgifter direkt från skolan. Andelen som inte vill tillåta detta skulle troligen vara lägre än den som redovisas här, om det i frågan hade specificerats mer vad för sorts uppgifter det skulle röra sig om. Förslaget om att den studerande ska kunna uppvisa kvitto på att studiestödet har använts i avsett syfte medför en ”extra arbetsuppgift” för den studerande, men hela 90 procent svarar ändå att detta inte kommer att vara något problem för dem.

Slutligen kan det konstateras att en klar majoritet av de studerande tycker att det är viktigt att studiestödet enbart betalas ut till de som har rätt till det. Detta bidrar till en ökad förståelse för eventuella nya regler för utbetalning av studiestöd till utlandsstuderande.